

*Bild 1. Burahussmycket i guld och med
infattade granater på låset.
Foto: Ulf Bruxe.*

Guldhalsringen från Burahus

Per-Anders Mårdh är professor emeritus.

FYNDET

Det hände under vad som i svensk historia kallas för tidig romersk järnålder.

Det var en sen eftermiddag en vacker septemberdag. Det hade då gått närmare två årtusenden efter att något märkligt inträffade nära den plats där det torp låg som långt, långt senare fick namnet Burahus 1 i Ravlunda kommun. Burahus var ett av de tio torp som låg väster om Ravlunda by.

Bonden på Burahus 1 var på väg hem efter att ha harvat ett fält. På vägen skulle han stänga hagen för sin häst och sina två kor. Han hade redan tidigare hittat ett böjt metallföremål, som han sett sticka upp ur marken. Han tyckte att det kunde användas för att hjälpa till att hålla grinden stängd till betesmarken. Solen höll på att gå ner och

solstrålarna som silades genom träden träffade grinden. Plötsligt lyste det till från grinden. Han tog tag i den nya grindklykan och började gnida på den. Han häpnade. Den sken ju som om den var av guld!

Hemma granskades föremålet noggrannare. Det *var* riktigt guld! Det visade sig senare vara en guldhalsring (Bild 1), som nu anses som ett av de vackraste historiska föremål som hittats, inte bara i markerna på Österlen utan i hela det nuvarande svenska riket!

Guldhalsring och inte guldhalskrage!

Vi kommer nog aldrig exakt få veta vad som hände den gången föremålet hamnade i jorden. Ringen är tillverkad under den pe-

*Bild 2. Havängsdösen med Stenshuvud
i bakgrunden.*

riod som vi numera i svensk historia benämner tidig romersk järnålder, det vill säga 200–300 år efter Kristi födelse. Vi rör oss då tidsmässigt flera århundraden före det vi i dag kallar för folkvandringstid. Tidigare ansåg man felaktigt att det var då halsringen tillverkats.

Fyndet kallas numera av arkeologer för guldhalsring, till skillnad från de ofta avbildade guldhalskragar som tillkom först under tidig folkvandringstid. Den som ägt halsringen fick den kanske som gåva eller gav bort den, då det är vad man anser som troligaste skälet till att halsringarna tillverkades.

Myndigheterna beskrev fyndet som en ”halsring av guld bestående av tre hopsnodda, mot ändarna avsmalnade tenar, dosformat knäppe prytt med granater, granulation och filigran”.

Hur hamnade halsringen i jorden?

Hade det rätt ofärd, och hade man då hastigt tvingats gräva ner denna värdefulla ägodel? Hade halsringen hamnat där efter att boplatsen brunnit ned? Hade gårdens folk omkommit i en farsot? Var halsringen ett offer som lagts i en offerlund? Hade någon begravts med halsringen på? Var det ett gravplundringsfynd som man senare måst gömma undan? Säkert finns det ytterligare möjliga förklaringar till att detta högklassiga guldsmycke hade hamnat i jorden.

TRAKTEN

Uråldrig historia

Tempel och gravfält fanns redan i trakten några årtusenden före Kristus. Många av de lämningar vi ser i dag i landskapet tillkom

redan flera århundraden före Burahusfyndet. Framgrävda fynd talar för traktens långa historia som religiös kultplats. De talar också om att trakten haft en central funktion i ett större område, under både sten- och bronsålder och senare även långt fram till vikingatid.

Under en tid var Ravlunda och Uppåkra bland de enda platser i Skandinavien som hade ett ortsnamn (åtminstone bland de som levt vidare).

Dösen vid Örakersfallet

Redan 1 500 år *före* det att Keopspyramiden byggdes reste man det som nu kallas Havängsdösen (Bild 2). Detta krävde både samhällsorganisation och tekniskt kunnande. Stenarna har transporterats vida ifrån. Den största stenen, den så kallade takhällen, har en tyngd som få av dagens byggkranar skulle kunna klara av att lyfta på plats.

Trakten blev senare översandad från havet. Havängsdösen dök upp efter en storm som enligt en uppgift från 1869 skulle ha inträffat 1843. Hur länge dösen hade varit

översandad är inte känt. Dösen ligger inom ett område som tidigare i historien kallats för Örakersfallet. Haväng omfattar ett större område vars namn tillkommit under senare tid.

Maletofta handelscentrum

Området kring Ravlunda och Haväng var redan några tusen år före Kristus ett centrum för religiösa kulthandlingar och för handel och tillverkning. Man hade långväga kontakter, även om det skedde med flera mellanhänder på vägen. Bornholm kunde man tidigt segla till.

Maletofta ligger strax norr om Haväng vid Klammersbäck. Man lär tidigare i historien ha kallat Maletofta för Malestad eller Lund. Där har funnits en ansamling hus, en ”stad”. Malestad tror man berättar om att platsen var ett ”juridiskt” centrum, men ordet *male* på danska har att göra med mala (säd).

Maletofta var även en handelsplats och där skedde också viss tillverkning, åtminstone under senare delen av det första

Bild 3 och 4. Fynd av trissa för textiltillverkning precis funnen vid utgrävning av Maletofta.

1000-talet efter Kristus. Man har nyligen vid utgrävningar på platsen gjort rika fynd som bekräftat de senare två typerna av aktiviteter. Bland fynden finns arabiska, romerska och frankiska silver- och guldmynt, samt ett engelskt silverföremål. Ovanstående fynd vittnar om breda kontaktytor med omvärlden. Det gäller också fynden av glaskärl.

Fynd av mynt ska inte uppfattas som att man handlade med dem. Mynt som betalningsmedel hade ännu inte införts i det område som vi i dag kallar för Skandinavien. De användes i stället som betalning efter vikt, som ett medel i den så kallade metall-ekonomin som existerade på den tiden i våra trakter. Inte sällan smälte man ner silver och guldmynt för smycketillverkning, då mynten i sig inte hade det värde som de representerat där de tillverkats.

Slagg på Maletofta vittnar också om järnframställning på platsen. Man har även gjort fynd som talar för att där har funnits minst två smedjor. Vidare har man hittat utrustning som visar att man vävt tyg på Maletofta (Bild 3 och 4).

Bild 6 (till höger). Sten i Penninggraven i Ängakåsens gravfält kluven för att användas som byggmaterial.

Bild 5. Sten vid kultplatsen sydost om Maletofta som uppfattats som en fallossymbol.

Handelsplatsen Maletofta började fungera flera århundraden *före* Birka i Mälaren, men också före flera av de kända förhistoriska handelsplatserna i nuvarande Danmark.

Kultplatsen ovan Vitemölla strandängar

Strax sydöst om Maletofta ovanför Vitemölla strandängar ligger en nyuppmärksammas stensättning, som sannolikt både varit ett solur, liksom Ale stenar, och en kultplats. Man kan anta att stenmonumentet en gång låg med vidunderlig utsikt över havet. På grund av den nuvarande skogsplanteringen framför stensättningen är det svårt att uppfatta dess ursprungliga grandiosa läge. Stenarna ligger nu nästan helt dolda efter sandflykt.

Stensättningen anses vara anlagd någon gång under bronsåldern för omkring 3 000 år sedan. Man har spekulerat i att det rör sig om ett solur som genom sin placering av stenarna antyder att man förstod när olika händelser inträffar under året, som som-

marsolståndet och vintersolståndet. Stensättningen skulle också varit en offerplats. Någon av stenarna har uppfattats som fallosymboler av det slag man funnit i tidiga medelhavskulturer (Bild 5).

Ängakåsen och Kiviksgraven

I närheten av Kivik ligger ett av Skandinaviens mest betydelsefulla gravfält från bronsåldern. I förhistorisk tid fanns där en hamn (en "kase"), varför gravfältet kallats för Ängakåsen, det vill säga gravfältet vid ängarna bredvid hamnen. Fältet är från yngre bronsåldern (500–1100 f.Kr.), medan Kungagraven, som ligger närmare nuvarande Kivik, anlades redan under äldre bronsålder (1700–1100 f.Kr.).

I Ängakåsen ligger den så kallade "Peninggraven", som utgörs av en cirkel med stora runda stenar och i vars mitt finns en 3 m hög sten (Bild 6). När man intill graven anlade en mindre vägbro på 1900-talet så klöv man helt sonika stenen i tre delar för att kunna använda delarna som byggnads-

material. Delarna blev sedan tillbakaförda efter lokala protester. I Ängskåsen ingår också en 60 m lång skeppssättning (Bild 7).

En av de märkligaste och mest omtalade gravarna i trakten är "Kiviksgraven" från yngre bronsålder med sin cirka 2 m långa hällkista. Den innehåller stenar med bilder som man tytt som påverkan av mykensk kultur med tjurar, lurblåsare, stridsvagnar med mera. I andra bilder har man velat se påverkan av det hettitiska riket som existerade mellan 1700–1200-talet f.Kr.

Traktens många gravtyper

Kartor över trakten är översållade med markeringar över arkeologiska fynd från en tidsrymd över flera årtusenden. Alla fynd talar för att området mellan Brösarp och Kivik varit ett av de absolut viktigaste förhistoriska kulturområdena i Skandinavien, allt från yngre bronsålder t.o.m. järnåldern, och även fram till vikingatid.

Att det funnits människor i trakten långt innan jägarstenåldern (ertebøllekulturen,

Bild 7. Skeppssättning intill Penninggraven.

Bild 8. Gravhög utanför Ravlunda by vars utvalda läge förtagits av skogsplantering och vägbygge. Kanske kan man även ha synpunkter på boskapsstängslet uppe på graven (om än förhistorisk).

Bild 9. Södra Björstorps gård, vars byggnad uppfördes inspirerad av Amalienborg i Köpenhamn.

som startade för ca 7 200 år sedan) kan man anta utifrån fyndet av en harpunspets tillverkad för ca 10 000 år sedan och som påträffades uppspolad på stranden vid Haväng på 1970-talet.

I trakten finns gravar utförda med alla de olika gravsättningsskick man använt under sten- brons- och järnåldern, det vill säga från 6000 f.Kr. till vikingatid. Där finns synliga gravar i form av dösar, gånggrifter, hällkistor, storhögar, äldre och yngre skeppsättningar, domarringar, fält med bautastenar (som ofta brandskattats och utnyttjats som byggnadsmaterial).

Under jord har man i Ravlundatrakten hittat mängder med brandgravar som kan vara täckta med en flatstenschäll. Utanför Ravlunda by finns ett flertal gravhögar av imponerade storlek. En del har placerats så att den begrävda skulle ha en manifik utsikt över Östersjön eller omgivande landskap. Idag har plantering av skog samt sanddyns-

drift ändrat landskapet så att gravarnas utvalda placering inte framgår lika tydligt (Bild 8).

Drottningstenen och fossila åkrar

Inte långt från Burahus ligger den magiska Drottningstenen. Den är en vit, 3,8 m lång sten. Den har tidigare sannolikt stått upp som en bautasten. Sägningen berättar att en drottning besökt stenen och gjort ett avtryck i den med sin ena fot.

Trakten väster om Burahus är det ställe i Skandinavien där man funnit de äldsta tecknen på att människor slagit sig ner och börjat odla, det vill säga blivit bofasta. Åkrarna låg inte mer än någon kilometer väster om Burahus och strax söder om den nuvarande gården Södra Björstorp! De ”fossila åkrarna” hade börjat brukas för något mer än 3 000 år sedan och var i bruk till 1000-talet efter Kristus.

Gården Björstorp och "slottet" Amalienborg

Björstorps gård är i dag närmsta bebyggelse till den grund som finns kvar av torpet Bura-hus. Björstorps gård är byggd som en okto-gon på insidan, medan den är sextonkantig på utsidan.

Den magnifika gården är utformad med inspiration av hur Amalienborg i Köpen-hamn är uppförd. Gården Björstorp (Bild 9), med anor från minst medeltid, byggdes om 1775, sedan gårdens son Kristian Malm-ström hade utbildats i arkitektur i Köpen-hamn. Han hade gjort ritningarna 1772 efter påverkan av sin lärare i arkitektur Nicolai Eigtved, som hade ritat det privatpalats som 1794 blev till kungligt slott efter att Christi-ansborg brunnit ned.

Gården uppfördes alltså inte efter planlös-ningen av "slottet" Amalienborg, utan efter ett dåtida privatpalats, vilket vanligen inte anges i turistbroschyrer om Österlen.

Kungalevet Ravlunda

Ravlunda utgjorde ett så kallat kungalev, det vill säga ett område som ingick i det som skulle ge levebröd åt den danske kung-en och hans hov.

Ravlunda kan vara namnet på en "helig lund" med korpar. *Ravn* är danskans ord för korp. Korparnas avkomlingar svävar fortfa-rande kraxande över Bura-hus. Vanligen ta-lar man om Ravlunda som en plats där man hittar bärnsten, då "rav" på danska också betecknar bärnsten. Bärnsten från Öster-sjöns stränder har varit en handelsvara med övriga Europa som kund. Men vad är egent-ligen rätt när det gäller ursprunget till nam-

Bild 10. Karta över Ravlunda by, upprättad 1816 av Pher O. Letth. Kartan visar byn före enskiftet och innan järnvägen delade byn.

net Ravlunda? På gammal lokaldialekt kall-lades korpar nämligen för "ravnar".

Enskifte och växelbruk

En stor del av Raflunda by eldhärjades 1725. Byn hade byggts upp igen (Bild 10) innan man 1822 tog beslut om att för genomföra det föreskrivna enskiftet, som utfördes un-der de kommande två årtiondena. Många av byns gårdar flyttades då ut till den omgi-vande terrängen, där de delvis byggdes upp med samma virke.

Införandet av växelbruk och att åkrar fick stå i träda vissa år medförde ökade skördar som gynnade nutritionsläget i befolkning-en, liksom efter det att man börjat med po-tatisodling. Å andra sidan fick man under dessa år många fler munnar att mätta.

Ravlundagård skulle representera Skåne

Ett av flera bevis för en svunnen vällevnads-tid för Ravlunda by kan symboliseras av att

Bild 11. Hedlandskapet vid Brösarps norra backar med milsvid planterad skog i bakgrunden.

en av byns stora korsvirkesgårdar valdes ut för att på Skansen i Stockholm representera landskapet Skåne. Man lyckades dock bränna ner gården när den väl kommit dit! När man från Skansens sida ville ta ytterligare en av de ståtliga gårdarna från Ravlunda, satte folkets protester stopp för den begäran. En del av de få kvarvarande storgårdarna inne i byn har i stora salen fortfarande golvplankor som är mer än en halv meter breda!

Genom branden på 1700-talet som förstörde mycket av byn och genom enskiftet på 1800-talet samt bygget av den järnväg som nu går tvärs genom byn (med station Ravlundabro) har man idag svårt att uppfatta hur den ursprungliga medeltida byn Raflunda måste ha sett sig.

Traktens nedgång från tidigare rik jordbygdsbygd

Under 1500-talet och tidigt 1600-tal var Ravlunda så välbeställt att man hade att betala dubbel skatt till danska kungen. Skattens storlek bestämdes av hur många ”ollonsvin” man kunde hålla. Svinen kunde utfordras med de ollon som fanns i de bördiga bokskogarna.

Den som i dag färdas genom trakten ser en vackert böljande natur med mycket sandig jord. Det är i dag en trakt där stora ytor är överväxta med, i sen tid, planterad gran-skog. Under de senare århundradena utgjordes trakten av ett hedlandskap med magnifika enebuskar (Bild 11). Från att ha varit en blomstrande bygd, kom nedhuggningen av skogen för Alunbrukets verksam-

Bild 12. För att enkelt förstå den förödande kraft med vilken drivande sand och rörliga sanddynor kan ödelägga ett landskap kan man studera Råbjerg Mile på norra Jylland. Den jättelika dynen vandrar 15–20 m/år.

het – från slutet av 1600-talet – att resultera i att marken blev i det närmaste obrukbar genom sandflykt.

Provinsialläkaren i Brösarp framhåller i slutet av 1800-talet, i rapporter till centrala myndigheter, det stora behovet av att plantera växtlighet för att försöka hindra fortsatt sandflykt. Den som tvivlar på att enorma kvantiteter sand kan förflytta sig med många meter per år, bör åka till norra delen av Jylland och studera Råbjerg Mile (Bild 12). Där kan man tydligt se hur sådana naturkrafter kan förändra ett landskap. Sannolikt har det också skett i lika stor utsträckning i Ravlunda socken.

Carl von Linné noterade redan år 1749 i sin Skånska resa att flygsanden uppenbarligen blivit ett problem. Han skriver: ”Majus

31: FLYG-SANDEN fördärfwade fälten när intil hafwet.”

En av landets fattigaste och största utvandringsbygder

Från att tidigare ha varit en blomstrande bygd blev Brösarp–Ravlundatrakten i slutet av 1800-talet en av de befolkningsmässigt största utvandringsbygderna från Sverige (till Danmark och USA). Allt på grund av den allt mer tilltagande fattigdomen som följde av att fälten inte längre bar grödan. Bara några mil norrut mot Kristianstad, där sanden inte förött landskapet, var utvandring inte ett dominant inslag.

Under 1860-talet förekom flera år av missväxt på grund av torka. Det är oklart om man i bygden hade några sockenmaga-

Bild 13. Raserande neolitgrav.
Wilhelm Tischbein, 1815.

sin som i vissa andra delar av landet. Till dessa magasin hade man att leverera delar av skörden under gynnsamma år så att den där sparade säden kunde användas som utsäde efter missväxtår.

Att den tidigare rika trakten hade förlorat mycket av sin ekonomiska styrka kan man kanske utläsa av det faktum att kyrkorna i Ravlunda och Vitaby aldrig revs för att ge plats åt några banala så kallade Tegnér-lador, såsom blev fallet i många av socknarna i de rikare skånska jordbruksbygderna. I Ravlunda tillsköts medel av grevinnan Piper så att man kunde bygga ett sidoskepp i kyrkan, som då kunde hysa det ökade antalet individer bland fiskarbefolkningen som bodde på hennes ägor nere på Haväng. På så sätt slapp de stå upp under de ofta timslånga predikningarna och uppläsningen av Kungl. Majestäts meddelanden.

Hälsoläget i befolkningen och hälsoförebyggande åtgärder

Flera faktorer bidrog till att förbättra hälsoläget i Raflunda socken, däribland enskiftet.

Det bidrog indirekt till minskad smittöversättning genom att dagliga kontakter mellan människor blev färre när gårdar flyttats ut ur de boningstäta byarna. Man levde dock fortsatt vägg i vägg med husdjuren (för att tillgodogöra sig värmen de producerade). Därmed kvarstod dock risken att insjukna i zoonoser.

I sin Skånska resa 1749 beskrev Linné hur mängder med människor i trakten året innan hade dött i rödsot (bakteriell dysenteri). På 1800-talet förekom också epidemier med tyfoidfeber. Så sent som i början av 1700-talet härjades Albo härad av digerdöden.

Skolbarnen i trakten drabbades länge av de då vanliga "barnsjukdomarna" difteri, kikhosta, mässling och scharlakansfeber. Den skrämmande höga mortaliteten hos gravida och foster kvarstod till en bra bit in på 1900-talet. Detta har vi svårt att ta in, liksom mortaliteten vid infektioner även efter banala skador. Anläggning av brännerier för att framställa sprit medförde att alkoholismen bredde ut sig. I Raflunda by byggde

man också ett bränneri, vars byggnad fortfarande står kvar.

Man började på mitten av 1800-talet förstå värdet av hälsoförebyggande åtgärder. År 1847 tillkom en allmän hälsostadga och några årtionden senare fick Sverige en hälsolagstiftning. Samhället kunde då genomföra inspektioner på gårdarna i trakten och förelägga åtgärder avsedda att förebygga sjukdom. Om man t.ex. hade anlagt gårdens brunn nära gödselhögen kunde man få böta. Man kunde även göra renlighetskontroller av bostäder. Husen kunde ha stampat jordgolv med halm, som var svåra att rengöra.

I Raflunda socken bildade man 1892 en förening som hade till uppgift att hjälpa sjuka. Man betalade en årsavgift och kunde då få hjälp vid behov.

Flygsanden kan ha räddat fornfynd

Undersökningar som utförts i omgångar vid Maletofta med metalldetektor har visat att under de senaste årtiondena har kvaliteten på fynden blivit av allt sämre.

I Skåne, med sina feta åkerjordar där människor tidigt slog sig ned, hittar man i de ytliga matjordslagren de absolut flesta fornynden, eller snarare oftast rester av dem. De allt effektivare och mer djupgående och tunga jordbruksmaskinerna har under senare tid alltmer förstört vad tidigare generationer lämnat kvar i jorden. Därtill kommer luftföreningar som bidrar till att förstöra det som "överlevt" fram till våra dagar.

Då stora områden med rika kulturlager i Ravlunda och Brösarps socknar blivit täck-

ta av flygsand borde det i framtiden finnas möjligheter att komma åt ännu välbevarade fornföremål. Även mänsklig inverkan, som sten- och sanduttag, kan omskapa landskapet och skada fornfynden (Bild 6).

Wilhelm Tischbeins (1751–1829) konstverk från 1815 (Bild 13) får illustrera vad som kan ha hänt med många fornminnen i Ravlunda- och Kivikstrakten. Man kan ha använt sand och sten från mega- och neolitgravar (monument från yngre stenåldern) till sina husbyggen. Det gäller kanske också den saknade illustrerade stenskivan i Kungagraven i Kivik. Att mängder med bautastenar försvunnit under senare århundraden kan man lätt konstatera utifrån äldre 1700- och tidiga 1800-talsteckningar från ängarna vid sidan av vägen mot Haväng. Kanske har översandningen dock bidragit till att förhindra plundring av traktens fornminnen.

GULDFYNDETS FORTSATTA HISTORIA

Han försade sig!

Åter till halsringens senare öden! Bonden i Burahus förstod att fyndet var något som man måste hålla tyst om, om man skulle kunna behålla guldhalsbandet. Att det var ett fornfynd rådde det knappast något tvivel om. Längre höll han tyst, men så hände det som inte fick hända, nämligen att han började skryta om sitt fynd sedan spriten lossat spärrarna under en byfest i Ravlunda. Alltid finns det väl någon som vill upprätthålla lag och ordning och som visste att man måste lämna ifrån sig fornfynd, eller så var det någon som hyste agg mot grannen. Nu följde

räfst och rättarting! ”Sånt ska lämnas till länsman!” Nu ställdes bonden från Burahus inför lagens företrädare, som då fanns i Brösarp.

Länsmans protokoll

I förhörprotokollet kan man läsa följande passus:

Denna dag inkom härstädes N.N. på nr 1 Burahus i Ravlunda socken och överlämnade ett över 300 gram tungt prydnadsföremål, sannolikt avsett till halssmycke, till synes av guld och säkerligen av vetenskapligt, antikt värde samt uppgav att han lördagen 26 innevarande september månad upphittat detsamma vid harvning av en åker ... vilket område ägs av fideikommisset. Halsmycket hade, tillbucklat, legat mellan två jordfasta stenar och ca 1 dm under jordytan. Med undantag befriats från jord och rätats, befann det sig i samma skick, som då det upphittats. I anledning av förestående och enligt föreskrifterna i 8 §, 1 mom. i Kungl. Förordningen av den 29 november 1867 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande har jag samtidigt härmed i särskilt konvolut till Länsstyrelsen översänt ovannämnda fynd.

Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens skrivelse

Efterspelet blev följande:

Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien har denna dag [5 oktober, 1936] beslutat att inlösa den guldring [guldkragen] som Ni genom landsfiskalen

Bild 14. Protokollstämplar från utredningsdokument avseende guldhalskragen.

i Brösarps distrikt hembjudits statsamlingarna till inlösen. Ringen är av guld och dess vikt 324 gram, efter dagens guldpriis, 4,424 kronor per gram är guldvärdet 1 433 kronor och 38 öre. Detta belopp med en åttiondels förhöjning, eller 1 612 kronor 55 öre, blir det lagliga inlösningsvärdet ...

Allt utfört i laga ordning (Bild 14).

Arkeologens besök på platsen

De ytterst begränsade efterforskningar som en tillrest arkeolog gjorde på platsen för fyndet resulterade i följande beskrivning till Riksanstikvarien med diarienummer 4081:

För några dagar sedan på den plats där man ... i fjor fann den ståtliga "guldringen". Jag fick ingen ro, förrän jag besiktigat stället. Visserligen tror jag ej, att man genom grävning på platsen skall finna mera, men helt säker kan ej vara.

Han berättar vidare att på platsen har stått en väldig ek, där snapphanarna lär ha hållit till. Han tror vidare att det skulle funnits en offerlund på platsen där halssmycket legat. Stenar skulle kunna tyda på en tidig byggnad på platsen.

Bild 15. "Mopedringen". Halsring i guld från yngre järnåldern, upphittad i Östra Hoby på 1960-talet.

Om denne arkeolog hade fått leva och tagit del av hur de arkeologiska undersökningsmetoderna utvecklats under senare år kan man tro att han hade förundrats.

I dag hade man med laserteknik flugit över det kvadratkilometerstora området för att på så sätt kunna kartlägga alla former av tidigare mänsklig närvaro på många meters djup. Det kan gälla agrar påverkan på yt-skikten – diken och plogfårar – samt var diken och vallar legat som i dag kan vara närmast omöjliga att uppfatta med ögat. Man kan se var man pålat för hus, gjort stenanläggningar, smitt järn och så vidare. När man väl kartlagt området hade man kunnat gräva sig ner där man sett tecken på mänsklig aktivitet. Man kanske också hade använt ultraljudsteknologi när man gick över de mest intressanta styckena efter det

man scannat området med metalldetektor, även sådana detektorer som kan upptäcka metallföremål och järnslag djupt under ytan.

När man med blottläggning väl börjat komma mycket nära intressanta föremål kunde man utnyttjat i detta sammanhang en helt ny 3-dimensionell teknik. Med den hade man kunnat komma guldhalsringen från Burahus helt inpå livet, det vill säga på någon centimeters avstånd, även med utrustningen någon meter därifrån. Dessutom hade man då kunnat snurra runt den innan man kanske beslöt sig för att drastiskt dra upp ringen ur jorden.

För att summera: I dag behöver man bara fokusera på de decimetrar där man funnit uttryck för förhistoriskt liv och behöver inte ge sig ut på skattjakt med djupa provschakt.

Vad döljs under sanden vid Burahus?

Inte bara vid Burahus, utan även på många andra ställen i Ravlundatrakten, har jorden dolt märkliga fynd.

På 1960-talet hittades en halsring i Östra Hoby – ”Mopedringen” (Bild 15). Den är dock inte lika elegant och bearbetad som Burahusringen. Ringarnas upphittandehistoria är dock likartad, nämligen att de hittades ute i markerna och kom att användas som grindklyka innan man förstod att de var värdefulla antika guldföremål. Mopedringen gick dock ett något värre öde till mötes än Burahusringen. Sonen på gården där man hittade ringen knipsade nämligen av en bit i dess ena öppna ände för att laga sin moped med!

I framtiden, efter att lager av flygsand bortforslats, kommer man kanske kunna blottlägga en helig offerlund vid Burahus (Bild 16). I den skulle man kanske kunna göra nya fynd från tidig romersk järnålder och därmed avslöja ytterligare många av platsens hemligheter. Kanske finns det fler guldhalsringar eller andra vackra föremål att hitta.

Besök på Historiska museet i Stockholm. Jourhavande arkeolog

Den som vill se Burahusfyndet, som sagts vara ett av de vackraste guldföremålen man gjort i nuvarande Sverige, måste ta sig till Historiska museet i huvudstaden. Själv blev mitt besök på Historiska museet för några årtionden sedan till en bisarr upplevelse. Jag gick till kassan vid entrén och undrade

om jag kunde få tala med någon som skulle kunna ge mig några upplysningar om ett antikt guldföremål.

En av museets trotjänare sa med skarp röst: ”Jaahhhaaa! Ni önskar alltså tala med jourhavande arkeolog?”

”Ja”, svarade jag nästan viskande inför denna bestämda dam.

Man ringde på en klocka och springande anlände jourhavande arkeolog som om det gällt ett hjärtstillestånd.

Jourhavande röt med bestämd stämma: ”Härad?”

”Ravlunda”, mumlade jag tveksamt.

”Nej, härad!” framhärdade jourhavande.

”Ja, kanske Albo”, kom jag plötsligt på.

”Albo”, upprepade jourhavande och försvann, för att inom fyra minuter och med samma snabba löparstil återkomma med en packe arkivhandlingar. ”Här har vi allt om guldhalsringen från Burahus!”

”Kan man få en kopia?” undrade jag försiktigt.

”Kopia!” dundrade jourhavande.

Därefter kom en del fakta hem med posten!

Funderingar vid besök på British Museum i London

Man får ofta höra om svearna som drog i österled och som på slingriga handelsvägar utefter floder nådde fram till Svarta havet och senare ända ned till Konstantinopel. Burahushalsbandet, kom det verkligen den vägen till Ravlunda? Är det inte ett antagande utifrån ett Stockholmsperspektiv?

Det är troligare att det kom via de danskar som bebodde nuvarande Skåne, genom

Bild 16. Här låg en gång Burahus som var ett av tio torp väster om Ravlunda.

deras resor i västerled. Kanske kom det från dåvarande Britannia. Romarna hade erövrerat landet 55 år före Kristus, under Julius Caesars regeringstid, och kom under tiden fram till 400-talet att kontrollera landet söder om Hadrianus mur (som tillkom år 122). Romerska legionärer, som varit med om att röva mängder med guldföremål från Dacia invid Svarta havet (då kallat Pontus Euxinus) i nuvarande Rumänien, fick ofta en del av krigsbytet som sold. Soldaterna kan ha tagit med sig halsringen till England.

På denna väg kan halsbandet ha färdats från Svarta havet till Burahus. Mycket av arkeologiska guldfynd gjorda i Sverige liknar motsvarande fynd från Britannia.

Ett försök att få komma i kontakt med jourhavande arkeolog på British Museum

hade nog varit mer framgångsrikt om man anlänt dit som en egyptisk mumie i en sarkofag – ”They have a very stiff upper lip, I must say!” Intressant nog måste man leta länge innan man på British Museum hittar de relativt få engelska arkeologiska guldfynd som är utställda i de bakre lokalerna på en av museets övre våningar! 🙄